

**TURISTIK XIZMATLAR KO'RSATUVCHI SUB'EKTLARGA
BUXGALTERIYA HISOBI**

*Samarqand iqtisodiyot va servis instituti boshqa tarmoqlarda
buxgalteriya hisobi kafedrasida asistenti **Zaripova Sayohat***

*Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Buxgalteriya hisobi va menejment fakulteti*

Bh-321 guruh talabasi

Abdunabiyev Muhammad

Annotatsiya: *Turizm sohasida faoliyat yurituvchi sub'ektlar, ya'ni mehmonxonalar, sayohat agentliklari, turistik xizmat ko'rsatuvchi kompaniyalar va boshqa tashkilotlar, o'zlarining moliyaviy faoliyatini samarali boshqarish maqsadida buxgalteriya hisobi tizimini joriy etishlari zarur. Buxgalteriya hisobi, tashkilotning moliyaviy holatini, daromad va xarajatlarini, shuningdek, aktiv va passivlarini nazorat qilish imkonini beradi. Bu, o'z navbatida, turistik xizmatlar ko'rsatuvchi sub'ektlarning raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.*

Kalit so'zlar: *turizm, turistik xizmatlar, moliyaviy tahlil, daromadlar, xarajatlar, aktivlar, passivlar, raqobat*

Buxgalteriya hisobi, avvalo, tashkilotning moliyaviy ma'lumotlarini yig'ish, saqlash va tahlil qilish jarayonidir. Turistik xizmatlarni ko'rsatuvchi sub'ektlar uchun bu jarayon, xizmatlar ko'rsatishning turli jihatlarini, masalan, mehmonlarga xizmat ko'rsatish, tur paketlarini sotish, transport xizmatlarini taqdim etish va boshqa turistik xizmatlarni hisobga olishni o'z ichiga oladi. Buxgalteriya hisobi orqali tashkilotlar o'zlarining moliyaviy natijalarini tahlil qilib, kelajakdagi strategik qarorlar qabul qilishlari mumkin. Turistik xizmatlar ko'rsatuvchi sub'ektlar uchun buxgalteriya hisobi quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Daromadlarni hisobga olish. Bu, xizmatlar ko'rsatishdan olingan

daromadlarni, masalan, mehmonxonada qolishdan, ekskursiyalardan yoki transport xizmatlaridan olingan mablag'larni o'z ichiga oladi. Har bir xizmat turi uchun alohida hisob raqamlarini ochish, daromadlarni aniq va oson nazorat qilish imkonini beradi. Xarajatlarni hisobga olish. Turistik xizmatlar ko'rsatuvchi sub'ektlar, o'z faoliyatlari davomida turli xarajatlarni amalga oshiradilar. Bular, masalan, xodimlar maoshi, xizmat ko'rsatish uchun zarur bo'lgan materiallar, reklama xarajatlari va boshqa operatsion xarajatlarni o'z ichiga oladi. Xarajatlarni to'g'ri hisobga olish, tashkilotning rentabelligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Aktivlar va passivlarni hisobga olish. Turistik xizmatlar ko'rsatuvchi sub'ektlar, o'z faoliyatlari uchun turli aktivlarga ega bo'lishlari kerak. Bu, masalan, mehmonxona binolari, transport vositalari, inventar va boshqa moddiy aktivlarni o'z ichiga oladi. Shuningdek, passivlar, ya'ni tashkilotning majburiyatlari, masalan, kreditlar, qarzlari va boshqa moliyaviy majburiyatlarni ham hisobga olish zarur.[1]

Buxgalteriya hisobi jarayoni, shuningdek, moliyaviy hisobotlarni tayyorlashni ham o'z ichiga oladi. Turistik xizmatlar ko'rsatuvchi sub'ektlar, o'z moliyaviy holatini ko'rsatadigan hisobotlarni tayyorlashlari kerak. Bu hisobotlar, masalan, balans hisobotlari, foyda va zarar hisoboti, pul oqimlari hisobotlari va boshqa moliyaviy hujjatlarni o'z ichiga oladi. Hisobotlar, tashkilotning moliyaviy holatini tahlil qilish va kelajakdagi rejalashtirish uchun muhim manba hisoblanadi. Buxgalteriya hisobi jarayonida zamonaviy texnologiyalarni qo'llash ham muhim ahamiyatga ega. Turistik xizmatlar ko'rsatuvchi sub'ektlar, buxgalteriya hisobi dasturlarini joriy etish orqali, moliyaviy ma'lumotlarni tez va aniq qayd etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu, o'z navbatida, vaqtni tejash va xatolarni kamaytirishga yordam beradi. Shuningdek, onlayn tizimlar orqali xizmatlarni hisobga olish va nazorat qilish imkoniyatlari ham mavjud.[2]

Turistik xizmatlar ko'rsatuvchi sub'ektlar uchun buxgalteriya hisobi, shuningdek, soliq hisobini yuritish va soliq majburiyatlarini bajarish jarayonida ham muhim ahamiyatga ega. Tashkilotlar, o'z daromadlari va xarajatlarini

hisobga olgan holda, to'g'ri soliq hisobini yuritishlari zarur. Bu, tashkilotning qonuniy faoliyat yuritishini ta'minlash va moliyaviy jazolardan saqlanishda yordam beradi. Shuningdek, turistik xizmatlar ko'rsatuvchi sub'ektlar, buxgalteriya hisobi orqali, o'z mijozlari bilan hisob-kitoblarni ham nazorat qilishlari kerak. Mijozlar bilan hisob-kitoblarni to'g'ri yuritish, tashkilotning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Mijozlarga xizmat ko'rsatish jarayonida, to'lovlar, kreditlar va boshqa moliyaviy operatsiyalarni aniq va o'z vaqtida amalga oshirish zarur.[3]

Turistik xizmatlar ko'rsatuvchi sub'ektlar uchun moliyaviy hisobotlar juda muhim ahamiyatga ega, chunki ular tashkilotning moliyaviy holatini, faoliyatini va kelajakdagi istiqbollari tahlil qilishda asosiy manba hisoblanadi. Ushbu hisobotlar turli jihatlarni o'z ichiga oladi va tashkilotning moliyaviy faoliyatini tushunish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni taqdim etadi.[4]

Moliyaviy hisobotlar orqali tashkilotning moliyaviy holatini baholash imkoniyati mavjud. Balans hisobotida aktivlar, passivlar va kapital ko'rsatiladi. Bu ko'rsatkichlar tashkilotning moliyaviy barqarorligini baholashda muhim rol o'ynaydi. Aktivlar va passivlar o'rtasidagi muvozanat, tashkilotning moliyaviy mustahkamligini ko'rsatadi va investorlar hamda boshqa manfaatdor tomonlar uchun ishonch manbai bo'ladi. Daromad va xarajatlarni tahlil qilish orqali tashkilotning rentabelligi va samaradorligini aniqlash mumkin. Foyda va zarar hisobotlari, daromadlar va xarajatlar o'rtasidagi munosabatlarni ko'rsatadi, bu esa xarajatlarni nazorat qilish va optimallashtirish imkoniyatlarini aniqlashda yordam beradi. Tashkilotlar, o'z xarajatlarini tahlil qilib, samarali xarajatlarni qisqartirish va daromadlarni oshirish strategiyalarini ishlab chiqishlari mumkin. Moliyaviy hisobotlar rahbariyatga strategik qarorlar qabul qilishda yordam beradi. Ular yangi xizmatlarni joriy etish, investitsiyalarni amalga oshirish yoki xarajatlarni qisqartirish kabi qarorlarni asoslashda muhim ahamiyatga ega. Moliyaviy hisobotlar, rahbariyatga tashkilotning moliyaviy resurslarini qanday taqsimlash va qaysi sohalarga e'tibor berish kerakligini aniqlashda yordam beradi.

Shuningdek, moliyaviy hisobotlar mijozlar va hamkorlar bilan munosabatlarni mustahkamlashda ham muhimdir. Tashkilotning moliyaviy holatini ko'rsatgan hisobotlar, mijozlar va investorlar uchun ishonch manbai bo'lishi mumkin. Bu, tashkilotga bo'lgan ishonchni oshirish va yangi shartnomalar tuzishda muhim rol o'ynaydi. Bundan tashqari, moliyaviy hisobotlar soliq majburiyatlarini bajarishda ham zarurdir. Tashkilotlar, o'z daromadlari va xarajatlarini hisobga olgan holda, to'g'ri soliq hisobotlarini tayyorlashlari zarur. Bu, soliqlarni to'g'ri va o'z vaqtida to'lashda yordam beradi. Moliyaviy hisobotlar, shuningdek, tashkilotning o'sish va rivojlanish imkoniyatlarini aniqlashda ham foydalidir. Bozor tendentsiyalarini va raqobatchilarni tahlil qilish imkonini beradi, bu esa tashkilotga o'z strategiyalarini qayta ko'rib chiqish va yangi imkoniyatlarni izlashda yordam beradi. Investitsiya jalb qilish jarayonida ham moliyaviy hisobotlar muhim ahamiyatga ega. Investorlar, tashkilotning moliyaviy holatini ko'rsatadigan hisobotlar asosida investitsiya qilish qarorini qabul qiladilar. Bu, tashkilotning rivojlanishi uchun zarur bo'lgan moliyaviy resurslarni jalb qilishda yordam beradi. Oxir-oqibat, moliyaviy hisobotlar ichki nazorat va audit jarayonlarida ham muhim rol o'ynaydi. Ular, tashkilotning moliyaviy faoliyatini nazorat qilish va xatolarni aniqlashda yordam beradi. Bu, tashkilotning ichki nazorat tizimini mustahkamlash va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhimdir. Turistik xizmatlar ko'rsatuvchi sub'ektlar uchun moliyaviy hisobotlar, moliyaviy holatni baholash, qaror qabul qilish, mijozlar bilan munosabatlarni o'rnatish, soliq majburiyatlarini bajarish va o'sish imkoniyatlarini aniqlashda juda muhim ahamiyatga ega. Bu hisobotlar, tashkilotning barqarorligini ta'minlash va kelajakdagi muvaffaqiyatini oshirishda asosiy vosita hisoblanadi.[5]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, turistik xizmatlar ko'rsatuvchi sub'ektlar uchun buxgalteriya hisobi, moliyaviy faoliyatni samarali boshqarish, daromad va xarajatlarni nazorat qilish, aktiv va passivlarni hisobga olish, moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va soliq majburiyatlarini bajarish jarayonida muhim

ahamiyatga ega. Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash orqali, bu jarayonlarni yanada samarali va qulay qilish mumkin. Buxgalteriya hisobi, turizm sohasida raqobatbardoshligini oshirish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurazzokov, U. (2020). "Buxgalteriya hisobi va audit." Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Davlat iqtisodiyoti va boshqaruvi universiteti.
2. Qodirov, A. (2021). "Buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotlar." Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
3. Murodov, B. (2019). "Turizm va mehmonxona biznesida buxgalteriya hisobi." Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
4. Tashkent, A. (2022). "Turistik xizmatlar ko'rsatuvchi tashkilotlarda buxgalteriya hisobi." Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
5. Rahmonov, D. (2021). "Buxgalteriya hisobi: nazariya va amaliyot." Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti.
6. Isroilov, E. (2020). "Mehmonxona va turizm sohasida buxgalteriya hisobi." Andijon: Andijon Davlat Universiteti.
7. Mamatqulov, S. (2023). "Buxgalteriya hisobi va moliya boshqaruvi." Toshkent: Toshkent moliya instituti.